

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРИНЧЕНКА
Кафедра спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної та навчальної роботи
О.Б.Жильцов
20 15 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Нейропсихологія

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напря́м підготовки 6.030102 «Психологія»

(шифр і назва напряму підготовки)

спеціальність _____

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____

(назва спеціалізації)

інститут, факультет, відділення Інститут людини

(назва інституту, факультету, відділення)

2014 – 2015 навчальний рік

Робоча програма «Нейропсихологія» для студентів
за напрямом підготовки «Психологія».

Розробники: В.Ю. Омелянович, доктор медичних наук, професор кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

Протокол від “11” лютого 2015 року № 8

Завідувач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти
_____ (О.В. Мартинчук)

Розподіл годин звірено з робочим планом. Структура типова.

Заступник директора Інституту Людини _____ Н. А. Клішевич

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
Структура програми навчальної дисципліни	6
I. Опис предмета навчальної дисципліни	6
II. Тематичний план навчальної дисципліни	7
III. Програма	8
<i>Змістовий модуль I. Загальні питання нейропсихології</i>	8
<i>Змістовий модуль II. Нейропсихологічна синдромологія</i>	10
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Нейропсихологія»	12
V. Плани практичних і семінарських занять	13
VI. Завдання для самостійної роботи	20
VII. Індивідуальна-науково дослідна робота	28
VIII. Система поточного та підсумкового контролю	30
IX. Методи навчання	31
X. Методичне забезпечення курсу	32
XI. Рекомендована література	32
Основна	32
Додаткова	33

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма дисципліни «Нейропсихологія» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів відповідно до навчального плану для напряму підготовки 6.030102 «Психологія» денної форми навчання.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання.

Навчальна дисципліна «Нейропсихологія» характеризується тісними міждисциплінарними зв'язками із загальною психологією, медичною психологією, психіатрією та багатьма іншими галузями психологічних та медичних знань. Вивчення курсу «Нейропсихологія» сприяє поглибленому розумінню структури і закономірностей психічної діяльності дозволяє індивідуалізувати систему діагностичних, лікувальних психопрофілактичних та експертних заходів.

Предметом викладання дисципліни «Нейропсихологія» є вивчення закономірностей розпаду психічної діяльності та властивостей особистості при хворобі.

Метою вивчення дисципліни «Нейропсихологія» є підготовка студентів до практичної роботи з людьми, в якій має реалізуватися індивідуальний підхід, враховуватись внутрішня та зовнішня детермінація, а також, мають співвідноситись природні та соціальні чинники поведінки людини.

Знання, уміння й навички, отримані при проходженні курсу, сприяють глибшому розумінню змісту й процедури психологічного дослідження, його предмета, об'єкта й інших базових складових.

Завданнями курсу є:

1. Розглянути конкретні питання закономірностей та механізми взаємозв'язків між системами головного мозку та порушеннями психічної діяльності;
2. Застосування окремих методів дослідження в психологічній практиці прикладного й наукового дослідження;
3. познайомити студентів з особливостями планування нейропсихологічного дослідження, обробки й інтерпретації результатів.

Для практичного засвоєння вивченого матеріалу студенти виконують роботу, присвячену аналізу різних нейропсихологічних досліджень. Як вихідні дані у таких видах робіт використовують попередні курсові роботи, власні дослідження, а також – більшою мірою – сучасні психологічні публікації.

Курс «Нейропсихологія» є логічним продовженням таких дисциплін, як «Загальна психологія», «Клінічна психологія», «Патопсихологія».

Опанувавши курс, студент повинен:

Знати:

- методологічні принципи та основні напрями нейропсихологічних досліджень;
- нейропсихологічні закономірності та механізми порушень психічних процесів;
- основи топічної діагностики локальних та загально мозкових порушень вищої нервової діяльності.

Вміти:

- застосовувати отримані знання з нейропсихології на практиці;
- підібрати адекватні методики нейропсихологічного дослідження
- вивчити медичну документацію хворого;
- дослідити стан психічних функцій, процесів, станів пацієнта;
- виявити провідні нейропсихологічні синдроми;
- сформулювати висновки та скласти протокол нейропсихологічного дослідження;
- правильно оцінювати проблематику пацієнта;
- визначати рекомендований в конкретному випадку;
- застосовувати окремі нейропсихологічні методики.

Обсяг курсу: програма складається з 2 модулів (2 кредити) – 72 години: 12 годин лекційних; семінарських занять - 16 годин; індивідуальних занять – 4 години; модульного контролю – 4 години; 36 годин самостійної роботи.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

І. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 2	Галузь знань 0301 «Соціально-політичні науки»	Нормативна
Змістових модулів – 2		Рік підготовки 4-й
Загальна кількість годин–72	Напрямок підготовки 6.030102 «Психологія»	Семестр 8-й
Тижневих годин – 3		Аудиторні заняття: 28 год., з них:
	Лекції 12 год.	
	Освітньо-кваліфікаційний Рівень: <u>бакалавр</u>	Семінарські заняття 16 год.
		Індивідуальна робота 4 год.
		Самостійна робота 36 год.
		Модульний контроль 4 год.
		Вид контролю залік

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудиторні:	лекцій	семинарські і практичних	лабораторні	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Модульний контроль
Змістовий модуль I.									
ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ НЕЙРОПСИХОЛОГІЇ									
1.	Введення в нейропсихологію.	10	4	2	2	-	-	6	-
2.	Функціональні системи та локалізація психічних функцій.	11	5	2	2	-	1	6	-
3.	Методи нейропсихологічного дослідження. Порушення емоцій при ураженнях головного мозку.	13	7	2	4	-	1	6	
	Модульна контрольна робота	2	-	-	-	-	-	-	2
	Разом	36	16	6	8	-	2	18	2
Змістовий модуль II.									
НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНА СИНДРОМОЛОГІЯ									
4.	Нейропсихологічні синдроми ураження потиличних, тім'яних та скроневих відділів мозку.	11	5	2	2	-	1	6	
5.	Нейропсихологічні синдроми при ураженні лобових відділів мозку. Синдроми ураження гіпоталамо-діенцефальної ділянки й мозолистого тіла мозку.	11	5	2	2	-	1	6	-
6.	Нейропсихологічні синдроми при судинних ураженнях головного мозку.	12	6	2	4	-	-	6	-
	Модульна контрольна робота	2	-	-	-	-	-	-	2
	Разом	36	16	6	8	-	2	18	2
	Разом за навчальним планом	72	32	12	16	-	4	36	4

III. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ НЕЙРОПСИХОЛОГІЇ

Лекція 1. Введення в нейропсихологію

Предмет нейропсихології. Клінічна нейропсихологія. Експериментальна нейропсихологія. Реабілітаційна нейропсихологія. Психофізіологічна нейропсихологія.

Історія розвитку нейропсихології. Роботи Л.С.Виготського, Б.В.Зейгарник, Б.Г.Ананьєва. Концепція Н.А.Бернштейна, концепція П.К.Анохіна, роботи Е.Н.Соколова, Н.П.Бехтеревої, В.М.Смирнова. «Мозок як субстрат психічних процесів». Методологічні основи вітчизняної психології. Праці А.Р.Лурія.

Нейроанатомічні основи функціонування ЦНС. Нейрони й гліальні клітини. "Натрій-калієвий насос". Електричний імпульс. Пейсмеркерні потенціали. Астроцити й олігодендроцити. Структурна організація нервової системи. Центральна нервова система. Периферична нервова система. Соматична система. Вегетативна система. Спинний мозок.

Головний мозок: передній, середній та задній мозок. Відмінності мозку у чоловіків і жінок. Афферентна та ефферентна нервова система. Сенсорна (афферентна) система. «Первинні, вторинні й третинні» поля. Лобова, прецентральна, постцентральна, нижня тім'яна, верхня тім'яна, потилична, скронева ділянка. Острівкова та лімбічна зона мозку.

Анатомо-морфологічна база вищих психічних функцій. Асоціативні волокна. Проекційні волокна. Інтегративно-пускові волокна. Комісуральні волокна. Лімбіко-ретикулярні волокна. Морфогенез мозку. Теорія нейропсихізму. Маса мозку. Швидкість росту кори й процес мієлінізації.

Проблема функціональної міжпівкульової асиметрії в нейропсихології. Сенсорні асиметрії. Функціональні асиметрії в обробці інформації. Асиметрія емоційної сфери. Латеральні функціональні розходження при патології мозку. Проблема лівої асиметрії

Специфіка осередкових уражень у дітей.

Семінар 1. Введення в нейропсихологію

Лекція 2. Функціональні системи й локалізація психічних функцій

Функціональні системи. Теорія системної динамічної локалізації вищих психічних функцій. Загальна структурно-функціональна модель роботи мозку як субстрату психічної діяльності.

Перший (енергетичний) структурно-функціональний блок. Перший тип процесів активації. Другий тип процесів активації. Неспецифічні структури першого блоку.

Другий структурно-функціональний блок (прийому, переробки й зберігання екстероцептивної інформації). Модально-специфічні (лемніскові)

шляхи. Периферичні відділи аналізаторів. Центральні відділи аналізаторів. Кора задніх відділів більших півкуль: первинні, вторинні й третинні поля кори.

Третій блок (програмування, регуляції й контролю за протіканням психічної діяльності).

Основні завдання функціональних блоків мозку. Ураження апаратів першого, другого й третього блоків.

Семінар 2. Функціональні системи й локалізація психічних функцій.

Лекція 3. Методи нейропсихологічного дослідження. Порушення емоцій при ураженнях головного мозку.

Фактор, синдром і симптом. Фактор як психологічна складова. Модально-неспецифічний (енергетичний) фактор. Кінетичний фактор. Модально-специфічний фактор. Кінестетичний фактор. Просторовий фактор. Фактор довільної-мимовільної регуляції психічної діяльності. Фактор усвідомленості-неусвідомленості психічних функцій і станів. Фактор суцесивності (послідовності) організації. Фактор симультанності (одночасності) організації. Фактор міжпівкульової взаємодії. Загально мозковий фактор. Фактор роботи глибоких підкіркових структур

Синдром у нейропсихології. Тактичні завдання побудови нейропсихологічного обстеження. Способи сенсibiliзації. Завдання властиво топичної діагностики.

Методи нейропсихологічного дослідження. Методи оцінки синдромів у нейропсихології.

Мозкова організація емоцій. Коло Пейпеса. Гіпоталамус. Мигдалина. Гіпокамп. Фронтальна кора. Тім'яно-скроневи відділи правої півкулі. Лімбічна система. Послідовність взаємодії різних мозкових структур у процесі організації емоційно пофарбованого поведінкового акту.

Ураження медіобазальних відділів лобових ділянок. Ураження орбітальних поверхонь лобових ділянок. Аналіз міжпівкульових розходжень лівих і правої лобових часток. Поразка лівої лобової частки, медіальних відділів скроневи часток, діенцефальних відділів.

Семінар 3-4. Методи нейропсихологічного дослідження. Порушення емоцій при ураженнях головного мозку.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНА СИНДРОМОЛОГІЯ

Лекція 4. Нейропсихологічні синдроми ураження потиличних, тім'яних та скроневи відділів мозку.

Нейропсихологічні синдроми ураження потиличних відділів мозку. Однобічна зорово-просторова агнозія. Предметна, симультанна агнозія,

агнозія обличчя, символічна й колірна агнозія.

Нейропсихологічні синдроми при ураженні тім'яних ділянок мозку. Синдром порушення соматосенсорних афферентних синтезів: тактильні агнозії, дермоалексія, афферентна (кінестетична) апраксія, афферентна моторна афазія. Синдром порушення просторових синтезів: аграфія, акалькулія, пальцева агнозія, конструктивна апраксія, семантична й амнестична афазія.

Нейропсихологічні синдроми ураження латеральних відділів скроневої ділянки. Акустична агнозія. Сенсорна афазія.

Правобічні вогнища ураження вторинних відділів скроневої ділянки акустичний аналіз ритмічних структур. Ураження лівої скроневої ділянки. Синдроми ураження вторинних зон слухового аналізатора.

Нейропсихологічний синдром ураження «позаядерних» конвексیتالних відділів скроневої ділянок мозку. Синдром акустико-мнестичної афазії (ліва півкуля) і порушень слухової невербальної пам'яті (права півкуля мозку). Ураження симетричних відділів правої півкулі.

Синдроми ураження медіальних відділів скроневої ділянки. Амнестичний (Корсаковський) синдром. Синдроми ураження базальних відділів скроневої ділянки. Синдром порушень слухомовленнєвої пам'яті. Ураження базально-скроневої відділів у правій півкулі мозку.

Семінар 5. Нейропсихологічні синдроми ураження потиличних, тім'яних та скроневої відділів мозку.

Лекція 5. Нейропсихологічні синдроми при ураженні лобових відділів мозку. Синдроми ураження гіпоталамо-діенцефальної ділянки та мозолистого тіла мозку.

Синдром порушення динамічної (кінетичної) складових рухів і дій при ураженні задньолобових відділів мозку. Кінетичний (динамічний) фактор. Афферентна (кінетична) апраксія.

Синдром порушення регуляції, програмування й контролю діяльності при ураженні префронтальних відділів. Регуляторна апраксія, ехопраксія. Апраксії цільової дії. Мнестична діяльність хворих.

Синдром емоційно-особистісних і мнестичних розладів при ураженні базальних відділів лобових ділянок. Ураження базальних відділів лівої лобової ділянки. Емоційний світ хворих з лобово-базальною патологією.

Синдром порушення пам'яті й свідомості при ураженні медіальних відділів лобових ділянок мозку. Порушення свідомості. Порушення пам'яті при ураженні медіальних відділів лобових ділянок. Латеральні розходження в порушеннях пам'яті. Мнестичний дефект при лівосторонніх ураженнях медіально-лобових ділянок.

Синдром ураження глибинних відділів лобових ділянок мозку.

Синдроми ураження гіпоталамо-діенцефальної ділянки й мозолистого тіла мозку. Синдром мнестичних розладів. Синдром "розщепленого мозку" при

ураженні мозолистого тіла. Синдром «дископії-дисграфії».

Семінар 6. Нейропсихологічні синдроми при ураженні лобових відділів мозку. Синдроми ураження гіпоталамо-діенцефальної ділянки й мозолистого тіла мозку.

Лекція 6. Нейропсихологічні синдроми при судинних ураженнях головного мозку.

Загально мозкові симптоми і їхня динаміка при судинній патології головного мозку.

Нейропсихологічні синдроми при артеріальних аневризмах.

Нейропсихологічні синдроми спазму судин головного мозку.

Спазм у басейнах передньої мозкової артерії (ПМА). Спазм у системі середньої мозкової артерії (СМА). Спазм внутрішньої сонної артерії (ВСА). Спазм у вертебро-базиллярній системі (ВБС).

Нейропсихологічні синдроми при артеріовенозних аневризмах.

Нейропсихологічні синдроми при окклюзуючих ураженнях мозкових судин.

Дисциркуляторна енцефалопатія (ДЕ). Минущі порушення мозкового кровообігу (МПК). Ішемічний інсульт (інфаркт мозку). Тромбоз середньої мозкової артерії (СМА). Тромбоз внутрішньої сонної артерії (ВСА).

Семінар 7-8. Нейропсихологічні синдроми при судинних ураженнях головного мозку.

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Нейропсихологія»

Разом: 72 год.: з них лекції 12 год., семінарські 16 год., індивідуальна робота – 4 год., поточний модульний контроль – 4 год., самостійна робота - 36 год.

Модулі	Змістовий модуль I			Змістовий модуль II		
Назва модуля	ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ НЕЙРОПСИХОЛОГІЇ			НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНА СИНДРОМОЛОГІЯ		
Кіл. балів за модуль	72 бали			102 бали		
Теми	1	2	3	4	5	6
Теми лекцій	Введення в нейропсихологію (1 бал).	Функціональні системи та локалізація психічних функцій (1 бал).	Методи нейропсихологічного дослідження. Порушення емоцій при ураженнях головного мозку (1 бал).	Нейропсихологічні синдроми ураження потиличних, тім'яних та скроневих відділів мозку (1 бал).	Нейропсихологічні синдроми при ураженні лобових відділів мозку. Синдроми ураження гіпоталамо-діенцефальної ділянки й мозолистого тіла мозку (1 бал).	Нейропсихологічні синдроми при судинних ураженнях головного мозку (1 бал).
Теми семінар. занять	Введення в нейропсихологію (1 бал).	Функціональні системи та локалізація психічних функцій (1 бал).	Методи нейропсихологічного дослідження. Порушення емоцій при ураженнях головного мозку (2 бали).	Нейропсихологічні синдроми ураження потиличних, тім'яних та скроневих відділів мозку (1 бал).	Нейропсихологічні синдроми при ураженні лобових відділів мозку. Синдроми ураження гіпоталамо-діенцефальної ділянки й мозолистого тіла мозку (1 бал).	Нейропсихологічні синдроми при судинних ураженнях головного мозку (2 бали).
Роб. на сем. зан.	10 балів		10 балів	10 балів		10 балів
Самост. робота	20 балів			20 балів		
Види пот.конт.	Модульна контрольна робота (25 балів)			Модульна контрольна робота (25 балів)		
ІНДЗ	Творчий проект (30 балів)					
Підс.конт	Залік					

Всього: 174 бали: **коэф. 1,7.**

**V. ПЛАНИ
СЕМІНАРСЬКИХ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.
ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ НЕЙРОПСИХОЛОГІЇ**

Семінар 1.

**Тема: Введення в нейропсихологію
(2 год.)**

1. Предмет нейропсихології.
2. Клінічна нейропсихологія.
3. Експериментальна нейропсихологія.
4. Реабілітаційна нейропсихологія.
5. Психофізіологічна нейропсихологія.
6. Історія розвитку нейропсихології.
7. Нейроанатомічні основи функціонування ЦНС.
8. Нейрони й гліальні клітини.
9. "Натрій-калієвий насос".
10. Пейсмекерні потенціали.
11. Структурна організація нервової системи.
12. Головний мозок: передній, середній та задній мозок.
13. Аферентна та еферентна нервова система.
14. Лобова, прецентральна, постцентральна, нижня тім'яна, верхня тім'яна, потилична, скронева ділянка.
15. Острівкова та лімбічна зона мозку.
16. Анатоμο-морфологічна база вищих психічних функцій.
17. Асоціативні волокна.
18. Проекційні волокна.
19. Інтегративно-пускові волокна.
20. Комісуральні волокна.
21. Лімбіко-ретикулярні волокна
22. Теорія нейропсихізму.
23. Проблема функціональної міжпівкульової асиметрії в нейропсихології.
24. Сенсорні асиметрії.
25. Функціональні асиметрії в обробці інформації.
26. Асиметрія емоційної сфери.
27. Латеральні функціональні розходження при патології мозку.
28. Специфіка осередкових уражень у дітей.

Список основної літератури

1. Корсакова Н. К. Клиническая нейропсихология / Н. К. Корсакова, Л.И. Московичюте. – М., МГУ, 1992.

2. Николаенко Н. Н. Современная нейропсихология; Речь. – Москва, 2013. – 272 с.
3. Хомская Е. Д. Нейропсихология. Питер. Москва, 2013. – 508 с.
4. Лурия А.Р. Высшие корковые функции человека и их нарушение при локальных поражениях мозга.— М. Московский университет, 1969.

Список додаткової літератури

1. Цветкова Л.С. Нейропсихологическая реабилитация больных.— М.: МГУ, 1985.
2. Атлас "Нервная система человека: строение и нарушения» / Под ред. Ю.В.Микадзе, В.М.Астапова. М., 2003.
3. Брагина Н.Н., Доброхотова Т.А. Функциональные асимметрии человека. – М., 1981.
4. Нейропсихологический анализ межполушарной асимметрии мозга. – М., Наука, 1986.
5. Тонконогий И.М. Введение в клиническую нейропсихологию. – Л-д. 1973.
6. Хрестоматия по нейропсихологии. – М., Рос. психол.общество, 1999.

Семинар 2.

Тема: Функціональні системи й локалізація психічних функцій (2 год.)

1. Теорія системної динамічної локалізації вищих психічних функцій.
2. Загальна структурно-функціональна модель роботи мозку як субстрату психічної діяльності.
3. Перший (енергетичний) структурно-функціональний блок.
4. Перший тип процесів активації.
5. Другий тип процесів активації.
6. Неспецифічні структури першого блоку.
7. Другий структурно-функціональний блок (прийому, переробки й зберігання екстероцептивної інформації).
8. Модально-специфічні (лемніскові) шляхи.
9. Периферичні відділи аналізаторів.
10. Центральні відділи аналізаторів.
11. Кора задніх відділів більших півкуль: первинні, вторинні й третинні поля кори.
12. Третій блок (програмування, регуляції й контролю за протіканням психічної діяльності).
13. Основні завдання функціональних блоків мозку.
14. Ураження апаратів першого, другого й третього блоків.

Список основної літератури

1. Корсакова Н. К. Клиническая нейропсихология / Н. К. Корсакова, Л.И. Московичюте. – М., МГУ, 1992.
2. Николаенко Н. Н. Современная нейропсихология; Речь. – Москва, 2013. – 272 с.
3. Хомская Е. Д. Нейропсихология. Питер. – Москва, 2013. – 508 с.
4. Вассерман Л.И., Дорофеева С.А., Меерсон Я.А. Методы нейропсихологической диагностики. — С-Петербург, 1997.
5. Лурия А.Р. Высшие корковые функции человека и их нарушение при локальных поражениях мозга. — М. Московский университет, 1969.
6. Цветкова Л.С. Нейропсихология и афазия: новый подход. — Москва-Воронеж, 2001.

Список додаткової літератури

1. Киященко Н.К. Нарушения памяти при локальных поражениях мозга. — М.: МГУ, 1973.
2. Атлас "Нервная система человека: строение и нарушения» / Под ред. Ю.В.Микадзе, В.М.Астапова. – М., 2003.
3. Доброхотова Т.А. Эмоциональная патология при локальных поражениях мозга. – М., 1974.
4. Брагина Н.Н., Доброхотова Т.А. Функциональные асимметрии человека. – М., 1981.
5. Тонконогий И.М. Введение в клиническую нейропсихологию. – Л-д. 1973.

Семінар 3 - 4.

**Тема: Методи нейропсихологічного дослідження.
Порушення емоцій при ураженнях головного мозку.
(4 год.)**

Методи нейропсихологічного дослідження.

1. Фактор, синдром і симптом.
2. Фактор як психологічна складова.
3. Модально-неспецифічний (енергетичний) фактор.
4. Кінетичний фактор.
5. Модально-специфічний фактор.
6. Кінестетичний фактор.
7. Просторовий фактор.
8. Синдром у нейропсихології.
9. Тактичні завдання побудови нейропсихологічного обстеження.
10. Способи сенсibiliзації.
11. Завдання властиво топічної діагностики.
12. Методи нейропсихологічного дослідження.

13. Методи оцінки синдромів у нейропсихології.
- Порушення емоцій при ураженнях головного мозку.**
14. Мозкова організація емоцій.
15. Коло Пейпеса.
16. Гіпоталамус.
17. Мигдалина.
18. Гіпокамп.
19. Фронтальна кора.
20. Тім'яно-скроневі відділи правої півкулі.
21. Лімбічна система.

Список основної літератури

1. Хомская Е. Д. Нейропсихология. Питер. – Москва, 2013. – 508 с.
2. Вассерман Л.И., Дорофеева С.А., Меерсон Я.А. Методы нейропсихологической диагностики. — С-Петербург, 1997.
3. Лурия А.Р. Высшие корковые функции человека и их нарушение при локальных поражениях мозга. — М. Московский университет, 1969.
4. Цветкова Л.С. Нейропсихология и афазия: новый подход. — Москва-Воронеж, 2001.

Список додаткової літератури

1. Хомская Е.Д. Мозг и эмоции. — М.: 1992.
2. Атлас "Нервная система человека: строение и нарушения» / Под ред. Ю.В.Микадзе, В.М.Астапова. – М., 2003.
3. Доброхотова Т.А. Эмоциональная патология при локальных поражениях мозга. – М., 1974.
4. Брагина Н.Н., Доброхотова Т.А. Функциональные асимметрии человека. – М., 1981.
5. Нейропсихологическая диагностика: учебное пособие / Под ред. Е.Д.Хомской. – М., 1994.
6. Нейропсихологический анализ межполушарной асимметрии мозга. – М., Наука, 1986.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНА СИНДРОМОЛОГІЯ

Семінар 5.

Тема: Нейропсихологічні синдроми ураження потиличних, тім'яних та скроневих відділів мозку.

(2 год.)

1. Нейропсихологічні синдроми ураження потиличних відділів мозку.
2. Однобічна зорово-просторова агнозія.

3. Предметна, симультанна агнозія, агнозія обличчя, символічна й колірна агнозія.
4. Нейропсихологічні синдроми при ураженні тім'яних ділянок мозку.
5. Синдром порушення соматосенсорних афферентних синтезів.
6. Синдром порушення просторових синтезів.
7. Нейропсихологічні синдроми ураження латеральних відділів скроневої ділянки.
8. Правобічні вогнища ураження вторинних відділів скроневої ділянки акустичний аналіз ритмічних структур.
9. Ураження лівої скроневої ділянки.
10. Синдроми ураження вторинних зон слухового аналізатора.
11. Нейропсихологічний синдром ураження «позаядерних» конвексітальних відділів скроневої ділянок мозку.
12. Синдром акустико-мнестичної афазії (ліва півкуля) і порушень слухової невербальної пам'яті (права півкуля мозку).
13. Ураження симетричних відділів правої півкулі.
14. Синдроми ураження медіальних відділів скроневої ділянки.
15. Амнестичний (Корсаковський) синдром.
16. Синдроми ураження базальних відділів скроневої ділянки.
17. Синдром порушень слухомовленнєвої пам'яті.
18. Ураження базально-скроневої відділів у правій півкулі мозку.

Список основної літератури

1. Хомская Е. Д. Нейропсихология. Питер. – Москва, 2013. – 508 с.
2. Вассерман Л.И., Дорофеева С.А., Меерсон Я.А. Методы нейропсихологической диагностики. — С-Петербург, 1997.
3. Лурия А.Р. Высшие корковые функции человека и их нарушение при локальных поражениях мозга. — М. Московский университет, 1969.
4. Цветкова Л.С. Нейропсихология и афазия: новый подход. — Москва-Воронеж, 2001.

Список додаткової літератури

1. Доброхотова Т.А. Эмоциональная патология при локальных поражениях мозга. – М., 1974.
2. Брагина Н.Н., Доброхотова Т.А. Функциональные асимметрии человека. – М., 1981.
3. Нейропсихологическая диагностика: учебное пособие / Под ред. Е.Д.Хомской. – М., 1994.
4. Нейропсихологический анализ межполушарной асимметрии мозга. – М., Наука, 1986.
5. Тонконогий И.М. Введение в клиническую нейропсихологию. – Л-д. 1973.

Семінар 6.

**Тема: Нейропсихологічні синдроми при ураженні лобових відділів мозку.
Синдроми ураження гіпоталамо-діенцефальної ділянки й мозолистого
тіла мозку.
(2 год.)**

1. Синдром порушення динамічної (кінетичної) складових рухів і дій при ураженні задньолобових відділів мозку.
2. Кінетичний (динамічний) фактор.
3. Синдром порушення регуляції, програмування й контролю діяльності при ураженні префронтальних відділів.
4. Синдром емоційно-особистісних і мнестичних розладів при ураженні базальних відділів лобових ділянок.
5. Ураження базальних відділів лівої лобової ділянки.
6. Емоційний світ хворих з лобово-базальною патологією.
7. Синдром порушення пам'яті й свідомості при ураженні медіальних відділів лобових ділянок мозку.
8. Порушення свідомості.
9. Порушення пам'яті при ураженні медіальних відділів лобових ділянок.
10. Латеральні розходження в порушеннях пам'яті.
11. Мнестичний дефект при лівосторонніх ураженнях медіально-лобових ділянок.
12. Синдром ураження глибинних відділів лобових ділянок мозку.
13. Синдроми ураження гіпоталамо-діенцефальної ділянки й мозолистого тіла мозку.
14. Синдром мнестичних розладів.
15. Синдром "розщепленого мозку" при ураженні мозолистого тіла.
16. Синдром "дископії-дисграфії".

Список основної літератури

1. Корсакова Н. К. Клиническая нейропсихология / Н. К. Корсакова, Л.И. Московичюте. – М., МГУ, 1992.
2. Глозман Ж. М. Нейропсихология детского возраста; Академия. – Москва, 2009. – 272 с.
3. Николаенко Н. Н. Современная нейропсихология; Речь. – Москва, 2013. – 272 с.
4. Хомская Е. Д. Нейропсихология. Питер. – Москва, 2013. – 508 с.

Список додаткової літератури

1. Киященко Н.К. Нарушения памяти при локальных поражениях мозга. — М.: МГУ, 1973.
2. Атлас "Нервная система человека: строение и нарушения» / Под ред. Ю.В.Микадзе, В.М.Астапова. – М., 2003.
3. Нейропсихологическая диагностика: учебное пособие / Под ред. Е.Д.Хомской. – М., 1994. – М., Наука, 1986.

Семінар 7 - 8.
Тема: Нейропсихологічні синдроми при судинних ураженнях
головного мозку.
(4 год.)

1. Загальнономозкові симптоми і їхня динаміка при судинній патології головного мозку.
2. Нейропсихологічні синдроми при артеріальних аневризмах.
3. Нейропсихологічні синдроми спазму судин головного мозку.
4. Спазм у басейнах передньої мозкової артерії (ПМА).
5. Спазм у системі середньої мозкової артерії (СМА).
6. Спазм внутрішньої сонної артерії (ВСА).
7. Спазм у вертебро-базиллярної системі (ВБС).
8. Нейропсихологічні синдроми при артеріовенозних аневризмах.
9. Нейропсихологічні синдроми при окклюзуючих ураженнях мозкових судин.
10. Дисциркуляторна енцефалопатія (ДЕ).
11. Минущі порушення мозкового кровообігу (МПМК).
12. Ішемічний інсульт (інфаркт мозку).
13. Тромбоз середньої мозкової артерії (СМА).
14. Тромбоз внутрішньої сонної артерії (ВСА).

Список основної літератури

1. Корсакова Н. К. Клиническая нейропсихология / Н. К. Корсакова, Л.И. Московичюте. – М., МГУ, 1992.
2. Хомская Е. Д. Нейропсихология. Питер. – Москва, 2013. – 508 с.
3. Вассерман Л.И., Дорофеева С.А., Меерсон Я.А. Методы нейропсихологической диагностики. — С-Петербург, 1997.
4. Цветкова Л.С. Нейропсихология и афазия: новый подход. — Москва-Воронеж, 2001.

Список додаткової літератури

1. Киященко Н.К. Нарушения памяти при локальных поражениях мозга. — М.: МГУ, 1973.
2. Атлас "Нервная система человека: строение и нарушения» / Под ред. Ю.В.Микадзе, В.М.Астапова. – М., 2003.
3. Нейропсихологическая диагностика: учебное пособие / Под ред. Е.Д.Хомской. – М., 1994.
4. Нейропсихологический анализ межполушарной асимметрии мозга. – М., Наука, 1986.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ НЕЙРОПСИХОЛОГІЇ

Тема 1. Введення в нейропсихологію

1. Заповніть таблицю, вписуючи основні функції, з якими пов'язані поля ділянок кори головного мозку.

Ділянка кори головного мозку	Функції, з якими вона пов'язана
Лобова ділянка	
Прецентральна ділянка	
Постцентральна ділянка	
Нижня тім'яна ділянка	
Верхня тім'яна ділянка	
Потилична ділянка	
Скронева ділянка	
Острівкова ділянка	
Лімбічна ділянка	

Форма подання: у вигляді заповнення таблиці.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність.

2. Заповніть таблицю, вписуючи основні характеристики шляхів, які проводять нервові імпульси та пов'язують різні складові частини центральної нервової системи.

Провідні шляхи	Описання
Асоціативні волокна.	
Проекційні волокна.	
Інтегративно-пускові волокна	
Комісуральні волокна	
Лімбіко-ретикулярні волокна	

Форма подання: у вигляді заповнення таблиці.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність.

Рекомендована основна література

1. Корсакова Н. К. Клиническая нейропсихология / Н. К. Корсакова, Л.И. Московичюте. – М., МГУ, 1992.
2. Глозман Ж. М. Нейропсихология детского возраста; Академия. – Москва, 2009. – 272 с.
3. Николаенко Н. Н. Современная нейропсихология; Речь. – Москва, 2013. – 272 с.
4. Хомская Е. Д. Нейропсихология. Питер. – Москва, 2013. – 508 с.
5. Вассерман Л.И., Дорофеева С.А., Меерсон Я.А. Методы нейропсихологической диагностики. — С-Петербург, 1997.
6. Лурия А.Р. Высшие корковые функции человека и их нарушение при локальных поражениях мозга. — М. Московский университет, 1969.
7. Цветкова Л.С. Нейропсихология и афазия: новый подход. — Москва-Воронеж, 2001.

Рекомендована додаткова література

1. Киященко Н.К. Нарушения памяти при локальных поражениях мозга. — М.: МГУ, 1973.
2. Цветкова Л.С. Нейропсихологическая реабилитация больных. — М.: МГУ, 1985.
3. Хомская Е.Д. Мозг и эмоции. — М.: 1992.
4. Атлас "Нервная система человека: строение и нарушения» / Под ред. Ю.В.Микадзе, В.М.Астапова. – М., 2003.
5. Доброхотова Т.А. Эмоциональная патология при локальных поражениях мозга. – М., 1974.
6. Брагина Н.Н., Доброхотова Т.А. Функциональные асимметрии человека. – М., 1981.
7. Нейропсихологическая діагностика: учебное пособие / Под ред. Е.Д.Хомской. – М., 1994.
8. Нейропсихологический анализ межполушарной асимметрии мозга. – М., Наука, 1986.
9. Тонконогий И.М. Введение в клиническую нейропсихологию. – Л-д. 1973.
10. Хрестоматия по нейропсихологии. – М., Рос. психол. общество, 1999.

Тема 2. Функціональні системи й локалізація психічних функцій

Складіть конспект загальних положень теорії системної локалізації вищих психічних функцій.

Форма подання: у вигляді вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність.

Рекомендована основна література.

1. Корсакова Н. К. Клиническая нейропсихология / Н. К. Корсакова, Л.И.

- Московичюте. – М., МГУ, 1992.
2. Глоzman Ж. М. Нейропсихология детского возраста; Академия. – Москва, 2009. – 272 с.
  3. Николаенко Н. Н. Современная нейропсихология; Речь. – Москва, 2013. – 272 с.
  4. Хомская Е. Д. Нейропсихология. Питер - Москва, 2013. – 508 с.
  5. Вассерман Л.И., Дорофеева С.А., Меерсон Я.А. Методы нейропсихологической диагностики. — С-Петербург, 1997.
  6. Лурия А.Р. Высшие корковые функции человека и их нарушение при локальных поражениях мозга. — М. Московский университет, 1969.
  7. Цветкова Л.С. Нейропсихология и афазия: новый подход. — Москва-Воронеж, 2001.

Рекомендована додаткова література.

1. Киященко Н.К. Нарушения памяти при локальных поражениях мозга. — М.: МГУ, 1973.
2. Цветкова Л.С. Нейропсихологическая реабилитация больных. — М.: МГУ, 1985.
3. Хомская Е.Д. Мозг и эмоции. — М.: 1992.
4. Атлас "Нервная система человека: строение и нарушения» / Под ред. Ю.В.Микадзе, В.М.Астапова. – М., 2003.
5. Доброхотова Т.А. Эмоциональная патология при локальных поражениях мозга. – М., 1974.
6. Брагина Н.Н., Доброхотова Т.А. Функциональные асимметрии человека. – М., 1981.
7. Нейропсихологическая диагностика: учебное пособие / Под ред. Е.Д.Хомской. – М., 1994.
8. Нейропсихологический анализ межполушарной асимметрии мозга. – М., Наука, 1986.
9. Тонконогий И.М. Введение в клиническую нейропсихологию. – Л-д. 1973.
10. Хрестоматия по нейропсихологии. – М., Рос. психол. общество, 1999.

***Тема 3. Методи нейропсихологічного дослідження.
Порушення емоцій при ураженнях головного мозку.***

Заповніть таблицю, ретельно описуючи морфологічні та функціональні особливості нейропсихологічних факторів.

Назви нейропсихологічних факторів	Описання
2	3
Модально-неспецифічний (енергетичний) фактор.	
Кінетичний фактор.	
Модально-специфічний фактор.	

Назви нейропсихологічних факторів	Описання
2	3
Кінестетичний фактор.	
Просторовий фактор.	
Фактор довільної-мимовільної регуляції психічної діяльності.	
Фактор усвідомленості-неусвідомленості психічних функцій і станів.	
Фактор сукцесивності (послідовності) організації.	
Фактор симультанності (одночасності) організації.	
Фактор міжпівкульової взаємодії.	
Загально мозковий фактор.	
Фактор роботи глибоких підкіркових структур	

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість.

Рекомендована основна література

1. Корсакова Н. К. Клиническая нейропсихология / Н. К. Корсакова, Л.И. Московичюте. – М., МГУ, 1992.
2. Глозман Ж. М. Нейропсихология детского возраста; Академия. – Москва, 2009. – 272 с.
3. Николаенко Н. Н. Современная нейропсихология; Речь. – Москва, 2013. – 272 с.
4. Хомская Е. Д. Нейропсихология. Питер - Москва, 2013. – 508 с.
5. Вассерман Л.И., Дорофеева С.А., Меерсон Я.А. Методы нейропсихологической диагностики. — С-Петербург, 1997.
6. Лурия А.Р. Высшие корковые функции человека и их нарушение при локальных поражениях мозга. — М. Московский университет, 1969.
7. Цветкова Л.С. Нейропсихология и афазия: новый подход. — Москва-Воронеж, 2001.

Рекомендована додаткова література

1. Киященко Н.К. Нарушения памяти при локальных поражениях мозга. — М.: МГУ, 1973.
2. Цветкова Л.С. Нейропсихологическая реабилитация больных. — М.: МГУ, 1985.
3. Хомская Е.Д. Мозг и эмоции. — М.: 1992.
4. Атлас "Нервная система человека: строение и нарушения» / Под ред. Ю.В.Микадзе, В.М.Астапова. – М., 2003.
5. Доброхотова Т.А. Эмоциональная патология при локальных поражениях мозга. – М., 1974.

6. Брагина Н.Н., Доброхотова Т.А. Функциональные асимметрии человека. – М., 1981.
7. Нейропсихологическая диагностика: учебное пособие /Под ред. Е.Д.Хомской. – М., 1994.
8. Нейропсихологический анализ межполушарной асимметрии мозга. – М., Наука, 1986.
9. Тонконогий И.М. Введение в клиническую нейропсихологию. – Л-д., 1973.
10. Хрестоматия по нейропсихологии. – М., Рос. психол. общество, 1999.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНА СИНДРОМОЛОГІЯ

Тема 4. Нейропсихологічні синдроми ураження потиличних, тім'яних та скроневих відділів мозку.

Складіть конспект, в якому структуруйте основні прояви нейропсихологічних синдромів:

1. Синдром порушення соматосенсорних афферентних синтезів.
2. Синдром порушення просторових синтезів.
3. Синдром ураження латеральних відділів скроневої ділянки.
4. Синдром ураження вторинних зон слухового аналізатора.
5. Синдром ураження «позаядерних» конвексітальних відділів скроневої ділянок мозку.
6. Синдром акустико-мнестичної афазії (ліва півкуля) і порушень слухової невербальної пам'яті (права півкуля мозку).
7. Синдроми ураження медіальних відділів скроневої ділянки.
8. Синдром ураження базальних відділів скроневої ділянки.
9. Синдром порушень слухомовленнєвої пам'яті.

Форма подання: у вигляді вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність.

Рекомендована основна література.

1. Корсакова Н. К. Клиническая нейропсихология / Н. К. Корсакова, Л.И. Московичюте. – М., МГУ, 1992.
2. Глозман Ж. М. Нейропсихология детского возраста. – Москва: Академия, 2009. – 272 с.
3. Николаенко Н. Н. Современная нейропсихология; Речь. – Москва, 2013. – 272 с.
4. Хомская Е. Д. Нейропсихология. Питер. – Москва, 2013. – 508 с.
5. Вассерман Л.И., Дорофеева С.А., Меерсон Я.А. Методы нейропсихологической диагностики. — С-Петербург, 1997.
6. Лурия А.Р. Высшие корковые функции человека и их нарушение при локальных поражениях мозга. — М. Московский университет, 1969.
7. Цветкова Л.С. Нейропсихология и афазия: новый подход. — Москва-

Воронеж, 2001.

Рекомендована додаткова література.

1. Киященко Н.К. Нарушения памяти при локальных поражениях мозга. — М.: МГУ, 1973.
2. Цветкова Л.С. Нейропсихологическая реабилитация больных. — М.: МГУ, 1985.
3. Хомская Е.Д. Мозг и эмоции. — М.: 1992.
4. Атлас "Нервная система человека: строение и нарушения» / Под ред. Ю.В.Микадзе, В.М.Астапова. М., 2003.
5. Доброхотова Т.А. Эмоциональная патология при локальных поражениях мозга. – М., 1974.
6. Брагина Н.Н., Доброхотова Т.А. Функциональные асимметрии человека. – М., 1981.
7. Нейропсихологическая діагностика: учебное пособие / Под ред. Е.Д.Хомской. – М., 1994.
8. Нейропсихологический анализ межполушарной асимметрии мозга. – М., Наука, 1986.
9. Тонконогий И.М. Введение в клиническую нейропсихологию. – Л-д., 1973.
10. Хрестоматия по нейропсихологии. – М., Рос. психол. общество, 1999.

**Тема 5. Нейропсихологічні синдроми при ураженні лобових відділів мозку.
Синдроми ураження гіпоталамо-діенцефальної ділянки й мозолистого тіла мозку.**

Заповніть таблицю, записуючи основні клініко-нейропсихологічні характеристики специфічних нейропсихологічних синдромів.

Нейропсихологічні синдроми	Описання
Синдром порушення динамічної (кінетичної) складових рухів і дій при ураженні задньолобових відділів мозку.	
Синдром порушення регуляції, програмування й контролю діяльності при ураженні префронтальних відділів.	
Синдром емоційно-особистісних і мнестичних розладів при ураженні базальних відділів лобових ділянок.	
Синдром порушення пам'яті й свідомості при ураженні медіальних відділів лобових ділянок мозку.	
Синдром ураження глибинних відділів лобових ділянок мозку.	
Синдроми ураження гіпоталамо-діенцефальної ділянки й мозолистого тіла мозку.	
Синдром мнестичних розладів.	
Синдром «розщепленого мозку» при ураженні мозолистого тіла.	
Синдром «дископії-дисграфії».	

Форма подання: у вигляді заповнення таблиці.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність.

Рекомендована основна література.

1. Корсакова Н. К. Клиническая нейропсихология / Н. К. Корсакова, Л.И. Московичюте. – М., МГУ, 1992.
2. Глозман Ж. М. Нейропсихология детского возраста. – Москва: Академия, 2009. – 272 с.
3. Николаенко Н. Н. Современная нейропсихология; Речь. – Москва, 2013. – 272 с.
4. Хомская Е. Д. Нейропсихология. Питер. – Москва, 2013. – 508 с.
5. Вассерман Л.И., Дорофеева С.А., Меерсон Я.А. Методы нейропсихологической диагностики. — С-Петербург, 1997.
6. Лурия А.Р. Высшие корковые функции человека и их нарушение при локальных поражениях мозга. — М. Московский университет, 1969.
7. Цветкова Л.С. Нейропсихология и афазия: новый подход. — Москва-Воронеж, 2001.

Рекомендована додаткова література.

1. Киященко Н.К. Нарушения памяти при локальных поражениях мозга. — М.: МГУ, 1973.
2. Цветкова Л.С. Нейропсихологическая реабилитация больных. — М.: МГУ, 1985.
3. Хомская Е.Д. Мозг и эмоции. — М.: 1992.
4. Атлас "Нервная система человека: строение и нарушения» / Под ред. Ю.В.Микадзе, В.М.Астапова. – М., 2003.
5. Доброхотова Т.А. Эмоциональная патология при локальных поражениях мозга. – М., 1974.
6. Брагина Н.Н., Доброхотова Т.А. Функциональные асимметрии человека. – М., 1981.
7. Нейропсихологическая диагностика: учебное пособие / Под ред. Е.Д.Хомской. – М., 1994.
8. Нейропсихологический анализ межполушарной асимметрии мозга. – М., Наука, 1986.
9. Тонконогий И.М. Введение в клиническую нейропсихологию. – Л-д., 1973.
10. Хрестоматия по нейропсихологии. – М.: Рос. психол. общество, 1999.

Тема 6. Нейропсихологічні синдроми при судинних ураженнях головного мозку.

1. Складіть конспект на тему «Загальнономозкові симптоми і їхня динаміка при судинній патології головного мозку».

Форма подання: у вигляді вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність.

2. Заповніть таблицю, записуючи основні нейропсихологічні ознаки патології

судин головного мозку.

Судинна патологія	Описання
Артеріовенозні аневризми.	
Спазм у басейнах передньої мозкової артерії.	
Спазм у системі середньої мозкової артерії.	
Спазм внутрішньої сонної артерії.	
Спазм у вертебро-базиллярній системі.	
Дисциркуляторна енцефалопатія.	
Минуці порушення мозкового кровообігу.	
Ішемічний інсульт головного мозку.	
Тромбоз середньої мозкової артерії.	
Тромбоз внутрішньої сонної артерії.	

Форма подання: у вигляді заповнення таблиці.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність.

Рекомендована основна література.

1. Корсакова Н. К. Клиническая нейропсихология / Н. К. Корсакова, Л.И. Московичюте. – М., МГУ, 1992.
2. Глозман Ж. М. Нейропсихология детского возраста. – Москва: Академия, 2009. – 272 с.
3. Николаенко Н. Н. Современная нейропсихология; Речь. – Москва, 2013. – 272 с.
4. Хомская Е. Д. Нейропсихология. – Питер - Москва, 2013. --508 с.
5. Вассерман Л.И., Дорофеева С.А., Меерсон Я.А. Методы нейропсихологической диагностики. — С-Петербург, 1997.
6. Лурия А.Р. Высшие корковые функции человека и их нарушение при локальных поражениях мозга. — М. Московский университет, 1969.
7. Цветкова Л.С. Нейропсихология и афазия: новый подход. — Москва-Воронеж, 2001.

Рекомендована додаткова література.

1. Киященко Н.К. Нарушения памяти при локальных поражениях мозга. — М.: МГУ, 1973.
2. Цветкова Л.С. Нейропсихологическая реабилитация больных. — М.: МГУ, 1985.
3. Хомская Е.Д. Мозг и эмоции. — М.: 1992.
4. Атлас "Нервная система человека: строение и нарушения» /Под ред. Ю.В.Микадзе, В.М.Астапова. – М., 2003.
5. Доброхотова Т.А. Эмоциональная патология при локальных поражениях мозга. – М., 1974.
6. Брагина Н.Н., Доброхотова Т.А. Функциональные асимметрии человека. – М., 1981.

7. Нейропсихологическая диагностика: учебное пособие / Под ред. Е.Д.Хомской. – М., 1994.
8. Нейропсихологический анализ межполушарной асимметрии мозга. – М., Наука, 1986.
9. Тонконогий И.М. Введение в клиническую нейропсихологию. – Л-д. 1973.
10. Хрестоматия по нейропсихологии. – М., Рос. психол. общество, 1999.

VII. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО ДОСЛІДНА РОБОТА

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання студентами ІНДЗ письмовим звітом.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Критерії оцінювання ІНДЗ (наукового дослідження у вигляді реферату)

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	5 бали
2.	Складання плану реферату	1 бал
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	10 балів
4.	Дотримання правил реферування наукових публікацій	4 бали
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	5 бали
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є),	5 бали

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
	список використаних джерел)	
	Разом	30 балів

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Розвиток нейропсихології як науки.
2. Нейропсихологічна школа в Україні.
3. Сучасні напрями розвитку нейропсихології.
4. Нейропсихологічне дослідження. Принципи та методи.
5. Нейропсихологічні співвідношення порушень пам'яті та уваги.
6. Класифікація розладів, пов'язаних з порушеннями мислення в нейропсихології.
7. Нейропсихологічний механізм мовних розладів.
8. Порушення емоційних станів у хворих з органічним ураженням головного мозку.
9. Особливості організації та проведення нейропсихологічної експертизи.
10. Принципи роботи нейропсихолога.
11. Нейропсихологія емоцій.
12. Соціальна адаптація й міжпівкульова асиметрія.
13. Феномен міжпівкульової взаємодії: анатомічні дані, внесок нейрохірургії у вивчення даного феномена.
14. Порушення психічних процесів після комісуротомії.
15. Проблема локалізації психічних функцій.
16. Функціональні блоки мозку: будова, функції.
17. Роль афферентації в регуляції довільних рухів і дій: концепція функціональних систем Анохіна П.К. і концепція організації рухового акту Бернштейна Н.А.
18. Історія становлення нейропсихології мовлення.
19. Порушення мовлення в дитячому й дорослому віці: загальне й специфічне.
20. Нейропсихологія старіння: нормальне старіння й старіння на тлі деменцій пізнього віку.

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного та підсумкового контролю з дисципліни „Нейропсихологія”

Вид діяльності

№	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1	Відвідування лекцій (1 бал)	6
2	Відвідування семінарських занять (1 бал)	8
3	Робота на семінарському заняття (10 балів)	40
4	Виконання модульної роботи (25 балів)	50
5	Виконання самостійної роботи	40
6	ІНДЗ (виконання творчого завдання)	30
7	Екзамен (40 балів)	40
	Підсумковий рейтинговий бал	174

Таблиця відповідності шкали оцінювання ECTS з національною системою оцінювання в Україні та КУ імені Бориса Грінченка (залік)

Оцінка за шкалою ECTS	Значення оцінки	За національною системою	Оцінка за шкалою університету
A	ВІДМІННО – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з можливими незначними недоліками	відмінно	90-100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих грубих помилок	добре	82-89
C	ДОБРЕ – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок		75-81
D	ЗАДОВІЛЬНО -посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності	задовільно	69-74
E	ДОСТАТНЬО - мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)		60-68
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО з можливістю повторного складання –	незадовільно	35-59

Оцінка за шкалою ECTS	Значення оцінки	За національною системою	Оцінка за шкалою університету
	незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання		
F	НЕЗАДОВІЛЬНО з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань(умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни		1-34

ІХ. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.

1) За джерелом інформації:

- *Вербальні:*
  - лекції (традиційна, проблемна);
  - із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація);
  - семінари;
  - консультації.
- *Наочні:* ілюстрація із практичної діяльності, демонстрація.
- *Практичні:* вправи.

2) За ступенем керування навчальною діяльністю:

- під керівництвом викладача;
- самостійна робота студентів:
  - з навчальною літературою;
  - виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- навчальні дискусії;
- інтерактивні методи навчання;
- створення ситуацій пізнавальної новизни та зацікавленості у практичному використанні отриманих знань.

Х. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- опорні стислі конспекти лекцій;
- презентації лекцій;
- підручники та навчальні посібники;
- навчально-методичні посібники;
- робоча навчальна програма;
- засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).

ХІ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ДРУКОВАНІ ТА ІНТЕРНЕТ ДЖЕРЕЛА

Основні друковані джерела

1. Корсакова Н. К. Клиническая нейропсихология / Н. К. Корсакова, Л.И. Московичют. – М., МГУ, 1992.
2. Глозман Ж. М. Нейропсихология детского возраста. – Москва: Академия 2009. – 272 с.
3. Николаенко Н. Н. Современная нейропсихология; Речь. – Москва, 2013. – 272 с.
4. Хомская Е. Д. Нейропсихология. – Питер - Москва, 2013. – 508 с.
5. Вассерман Л.И., Дорофеева С.А., Меерсон Я.А. Методы нейропсихологической диагностики. — С-Петербург, 1997.
6. Лурия А.Р. Высшие корковые функции человека и их нарушение при локальных поражениях мозга. — М. Московский университет, 1969.
7. Цветкова Л.С. Нейропсихология и афазия: новый подход. — Москва-Воронеж, 2001.

Додаткові друковані джерела

1. Киященко Н.К. Нарушения памяти при локальных поражениях мозга. — М.: МГУ, 1973.
2. Цветкова Л.С. Нейропсихологическая реабилитация больных. — М.: МГУ, 1985.
3. Хомская Е.Д. Мозг и эмоции. — М.: 1992.
4. Атлас "Нервная система человека: строение и нарушения» / Под ред. Ю.В.Микадзе, В.М.Астапова. – М., 2003.
5. Доброхотова Т.А. Эмоциональная патология при локальных поражениях мозга. – М., 1974.
6. Брагина Н.Н., Доброхотова Т.А. Функциональные асимметрии человека. – М., 1981.
7. Нейропсихологическая диагностика: учебное пособие / Под ред. Е.Д.Хомской. – М., 1994.

8. Нейропсихологический анализ межполушарной асимметрии мозга. – М., Наука, 1986.
9. Тонконогий И.М. Введение в клиническую нейропсихологию. – Л-д. 1973.
10. Хрестоматия по нейропсихологии. – М.: Рос. психол. общество, 1999.

Інформаційні ресурси

1. Пошукова система Національної бібліотеки імені В.І.Вернадського. – Режим доступу до електронних ресурсів - <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Пошукова системи Інтернет. – Режим доступу до електронних ресурсів: <http://www.google.com.ua/>
3. Пошукова системи Інтернет. -- Режим доступу до електронних ресурсів: <http://www.yandex.ua>
4. Нейропсихологические тесты. Необходимость и возможность применения - <http://medi.ru/doc/f421912.htm>
5. Центр детской и подростковой нейропсихологии - <http://neirocentr.com.ua/>